



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021

**Vadehavet – Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og
Varde Å vest for Varde, Brede Å, Vidå med tilløb,
Rudbøl Sø og Magisterkogen**
Natura 2000-område nr. 89, Habitatområde H78, H86 og
H90, Fuglebeskyttelsesområde F57

Kolofon

Titel:

Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021
Vadehavet - Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og
Varde Å, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb,
Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet
Natura 2000-område nr. 89
Habitatområde H78, H86 og H90
Fuglebeskyttelsesområde F57

Emneord:

Habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet,
Miljømålsloven, Natura 2000 plan

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2014

ISBN nr.:

978-87-7091-784-1

Dato:

18. december 2014

Forsidefoto:

Naturstyrelsen

Resume:

Forslag til Natura 2000-delplan for N89
Vadehavet - Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og
Varde Å, H86 Brede Å, H90 Vidå med tilløb,
Rudbøl Sø og Magisterkogen og F57 Vadehavet.
Natura 2000-planen skal sikre gunstig
bevaringsstatus for områdets udpegede arter og
naturtyper. Områdets udpegede naturtyper og
arter beskrives. Der er foretaget
tilstandsvurdering af levesteder og naturtyper, og
der fastlægges målsætninger og indsatser for
naturtyperne og arterne.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne.....	6
1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus	7
2. Områdebeskrivelse	8
2.1 Områdets udpegningsgrundlag.....	9
2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur	10
2.2.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand.....	11
2.2.2 Sønaturtypers tilstand	12
2.2.3 Ynglefugles levesteders tilstand	13
3. Målsætninger	14
3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området	14
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter	16
3.3 Modstridende naturinteresser	17
4. Indsatsprogram	18



Miljøminister Kirsten Brosbøl

En stor indsats for dansk natur

Jeg sender nu forslag til Natura 2000-planer 2016-2021 i offentlig høring. Planerne er en hjørnesteen i regeringens ambitiøse Naturplan Danmark, som blev offentliggjort i oktober 2014.

Natura 2000-områderne indeholder nogle af Danmarks største og mest værdifulde naturområder fra Skagens Gren og Det Sydfynske Øhav til Vadehavet og Paradisbakkerne på Bornholm.

Natura 2000-planerne rummer - udover en langsigtet målsætning for hvert eneste af de i alt 252 naturområder - et ambitiøst indsatsprogram for kommunernes og offentlige lodsejeres aktiviteter frem til og med år 2021.

Indsatsen er den hidtil største samlede danske naturindsats og understøtter kommunernes indsats for at skabe Det Grønne Danmarkskort, der er en del af Naturplan Danmark. Dertil kommer, at indsatsen i områderne ikke alene vil gavne naturen, men også vil være med til at gavne vandmiljøet og bidrage til klimaindsatsen.

Med planerne vil regeringen samtidig leve op til Danmarks EU-forpligtelse ved især at have fokus på:

- At konsolidere indsatsen fra den første generation planer, som på grund af forsinkelse har haft en kortere periode til gennemførelse.
- At fortsætte arbejdet med at sikre naturpleje på de arealer, hvor det er nødvendigt for at sikre og forbedre naturtilstanden.
- At tage hul på en indsats for at forbedre naturen gennem etablering af sammenhængende naturarealer.
- At sikre en indsats mod invasive arter og målrettet forbedre levesteder for bl.a. truede ynglefugle.

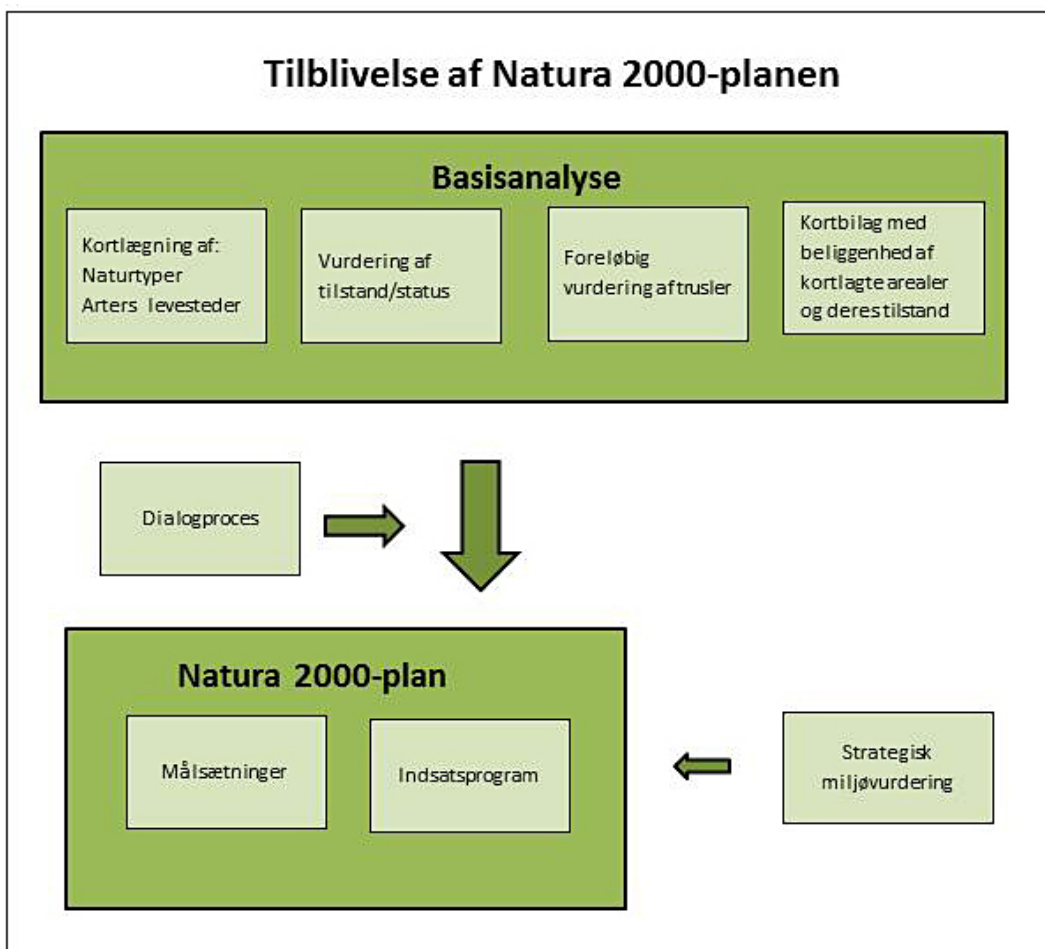
Det er vigtigt, at planerne denne gang kommer til tiden, så de indsats der er nødvendige, og de penge der er afsat, kan komme i arbejde for at sikre og forbedre den danske natur.

Jeg håber, at alle parter vil gå positivt ind i arbejdet med at diskutere planerne i den offentlige høring og ikke mindst i arbejdet med den efterfølgende gennemførelse af planerne.

1. Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet- og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter, som på europæisk plan er sjældne, truede eller karakteristiske. Det sker ved at imødegå væsentlige negative påvirkninger og ved at opnå og sikre en god eller gunstig naturtilstand bl.a. gennem hensigtsmæssig forvaltning af de udpegede Natura 2000-områder. Med en målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens biologiske mangfoldighed.

Med henblik på at fastsætte de langsigtede mål og prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen efter bestemmelserne i miljømålsloven og skovloven en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de 252 udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen revideres hvert 6. år, dog gælder planlægningen for de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer (skovloven) for 12 år. De langsigtede mål gælder for flere planperioder, mens retningslinjerne for indsats revideres i hver planperiode.



Processen i tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Den foreliggende plan afløser i 2016 de gældende Natura 2000-planer 2010-15 efter miljømålsloven, idet indsatsprogrammet for planperioden 2010-15 forudsættes gennemført indenfor den gældende planperiode, mens de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven gælder fra 2010-21. Denne plan er således 2. generation af Natura 2000-plan for arealer, der ikke er omfattet af skovloven.

På grundlag af erfaringerne med de første Natura 2000-planer reviderede folkettinget i 2013 miljømålsloven med henblik på at sikre en bedre dialog og inddragelse i Natura 2000-planlægningen og i gennemførelsen af planerne. Desuden er der indgået aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening om, at 2. plangeneration i højere grad skal tage afsæt i mål- og rammestyrelse af kommunernes gennemførelse af planerne. I denne plan kommer det til udtryk i rammerne for planperiodens indsats.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte beskyttelsesområde; men bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper, som forekommer i områderne. Natura 2000-planen har fokus på arealrelaterede indsats og rummer ikke indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandplanlægningen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres ad anden vej, ikke mindst gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Denne plan vedtages i 2015 og erstatter Natura 2000-plan 2010-15, hvorefter kommunerne udarbejder bindende handleplaner med fokus på opgavefordelingen mellem myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatsen. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder som f.eks. fiskeloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind. Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, heller ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

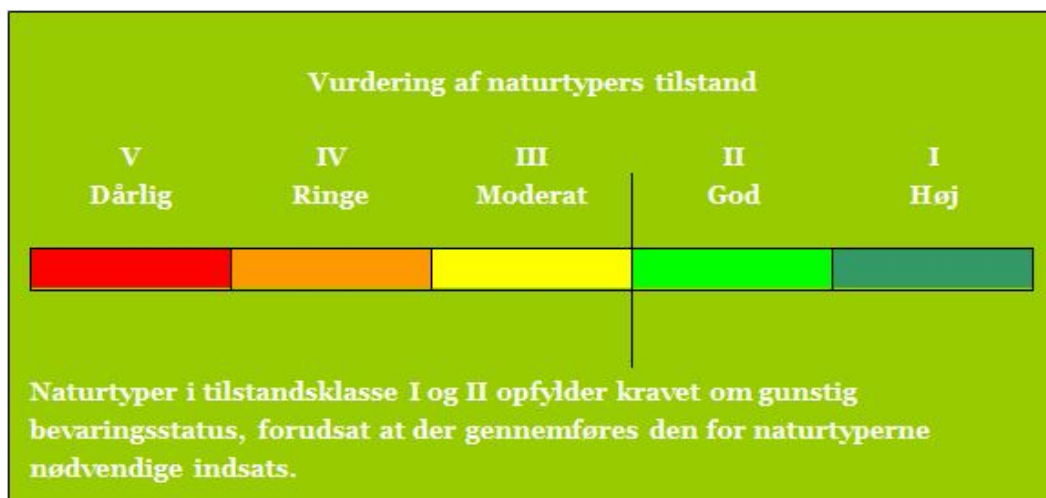
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlag for handleplan, samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsats i området. Retningslinjer for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer, der er gældende til og med 2021, er indskrevet i Natura 2000-plan 2009-15 for området.

1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundet udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag, og der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper og nogle arter udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 815 af 27. juni 2007 med senere revisioner om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift har gunstig bevaringsstatus, mens der for naturtyper eller arters levesteder i tilstandsklasse III-V typisk skal gennemføres en større indledende forvaltningsindsats, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet på sigt.



Tilstandsklasser for naturtyper

De enkelte parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses, hvilke tiltag der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arternes levesteder.

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-delområdet består af følgende habitat- og fuglebeskyttelsesområder H78, H86, H90 og F57. Mål og indsats for udpegningsgrundlaget for hhv. habitat- og fuglebeskyttelsesområdet gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Dette Natura 2000-delområde er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arters levesteder: Strandeng (1330), klithede (2140), vadeblader (1140), grå/grøn klit (2130), snæbel, sæler og en lang række yngle- og trækfugle (f.eks. ynglende ternarter og hvidbrystet præstekrave og trækkende grågæs, knortegæs og krikænder). Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af området naturværdier.



Strandeng på forlandet ved Vadehavet (Foto Naturstyrelsen).

Denne plan udgør en delplan for Natura 2000 område N89 Vadehavet og omfatter H78, H86, H90 og F57.

Delområdet omfatter ud over selve Vadehavet også de nedre dele af de større å-systemer med udløb i Vadehavet (Varde Å, Sneum Å, Kongeå og Ribe Å) samt de udpegede habitatområder ved Brede Å og Vidå-systemet. Desuden indgår Varde Ådal, strandengsområder langs fastlandskysten, klit-,

strand- og marsklandsråder på Skallingen og på øerne Rømø, Mandø, Fanø og Langli, samt tilstødende havområder.

Vadehavet er et næringsrigt og lavvandet vådområde i overgangen mellem hav og land. Med dets tidevand, meget store biologiske produktion og særlige naturtyper er Vadehavet bl.a. et af de vigtigste vådområder for vandfugle, der benytter den østatlantiske trækrute, og er samtidig levested for store bestande af spættet sæl.

Vadehavet rummer verdens største sammenhængende tidevandsflader, og er med dets biologiske rigdom og særlige dynamik et unikt naturområde, der på globalt plan nyder stor bevågenhed. Dette har bl.a. medført at de tre vadehavslande siden 1978 har haft et regeringssamarbejde om beskyttelsen af Vadehavet, hvor områdets økologiske sammenhæng og helhed er udgangspunktet for den fælles forvaltningspolitik for området. Dette er bl.a. udtrykt i den fælles dansk, tysk, hollandske Vadehavsplan. I 2014 blev den danske del af Vadehavet optaget på UNESCO's liste over verdensarv. Vadehavsområdet er et værdifuldt levested for flere millioner vandfugle, der opholder sig her under trækket eller benytter området som yngle-, fædnings- og overvintringslokalitet. Samlet set er dette særlige kystområde, der strækker sig fra Blåvandshuk i nord til Den Helder i Holland i syd, levested for mere end 500 arter af planter og dyr, hvoraf flere ikke forekommer andre steder i verden, og Vadehavet har også en særlig betydning som opvækstområde for en del af Nordsøens fiskearter.

En mere detaljeret områdebeskrivelse findes i basisanalysen

2.1 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 78		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Flodmunding (1130)
	Vadeflade (1140)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Vadegræssamfund (1320)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit (2130)
	Klithede* (2140)	Havtornklit (2160)
	Grårisklit (2170)	Skovklit (2180)
	Klitlavning (2190)	Visse-indlandsklit (2310)
	Græs-indlandsklit (2330)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Tørvelavning (7150)
	Rigkær (7230)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Havlampret (1095)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Stavsild (1103)
	Laks (1106)	Snæbel* (1113)
	Marsvin (1351)	Odder (1355)
	Gråsæl (1364)	Spættet sæl (1365)

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 86		
Naturtyper:	Vandløb (3260)	
Arter:	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Snæbel* (1113)	

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 90		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Havlampret (1095)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Snæbel* (1113)
	Dyndsmerring (1145)	Odder (1355)

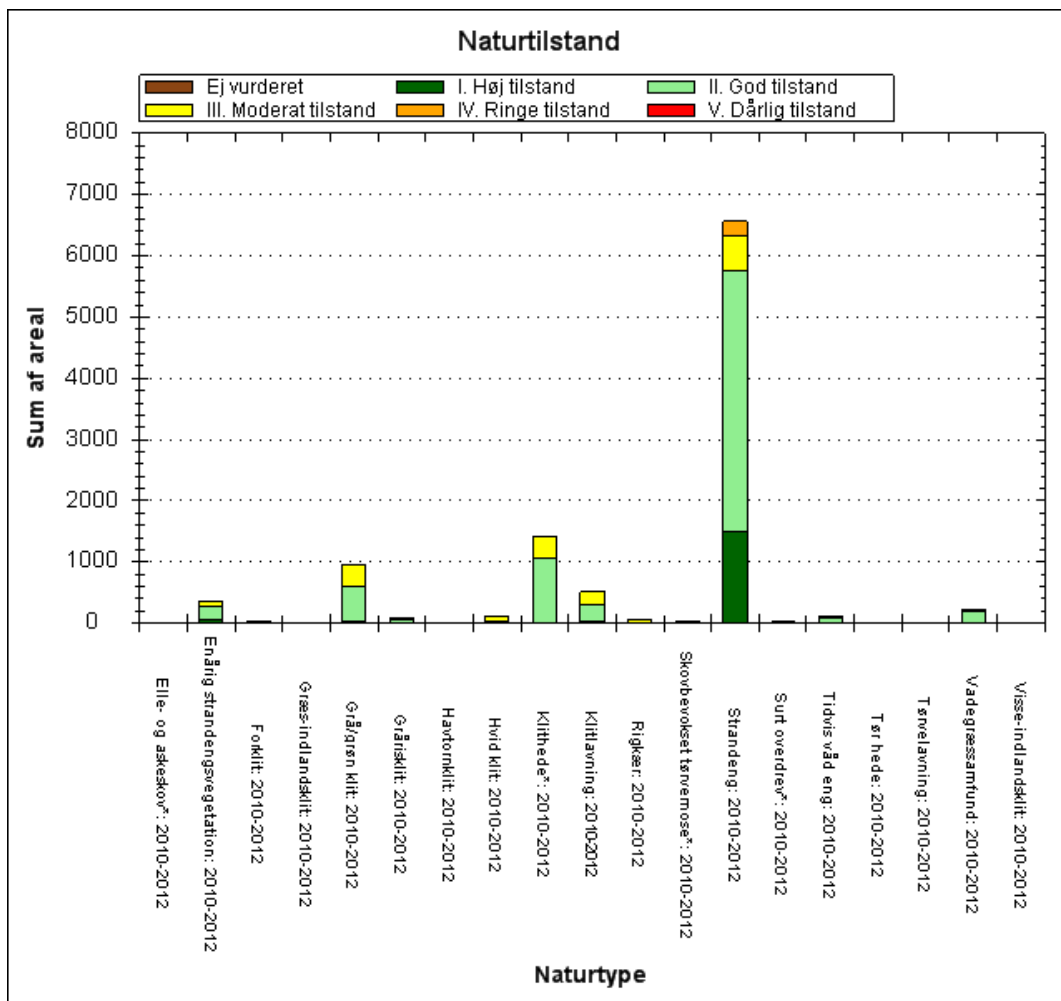
Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 57		
Fugle:	kortnæbbet gås (T)	grågås (T)
	bramgås (T)	mørkbuget knortegås (T)
	lysbuget knortegås (T)	gravand (T)
	pibeand (T)	krikand (T)
	spidsand (T)	skeand (T)
	edderfugl (T)	sortand (T)
	havørn (T)	blå kærhøg (T)
	vandrefalk (T)	strandskade (T)
	klyde (TY)	hvidbrystet præstekrave (TY)
	hjejle (T)	strandhjejle (T)
	islandsk ryle (T)	sandløber (T)
	almindelig ryle (T)	lille kobbersneppe (T)
	stor regnspove (T)	rødben (T)
	hvidklire (T)	dværgmåge (T)
	sandterne (Y)	splitterne (Y)
	fjordterne (Y)	havterne (Y)
	dværgerterne (Y)	mosehornugle (Y)
	blåhals (Y)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur

Neden for er vist den vurderede tilstand for de af områdets naturtyper og levesteder for arter, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. Se basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

2.2.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand

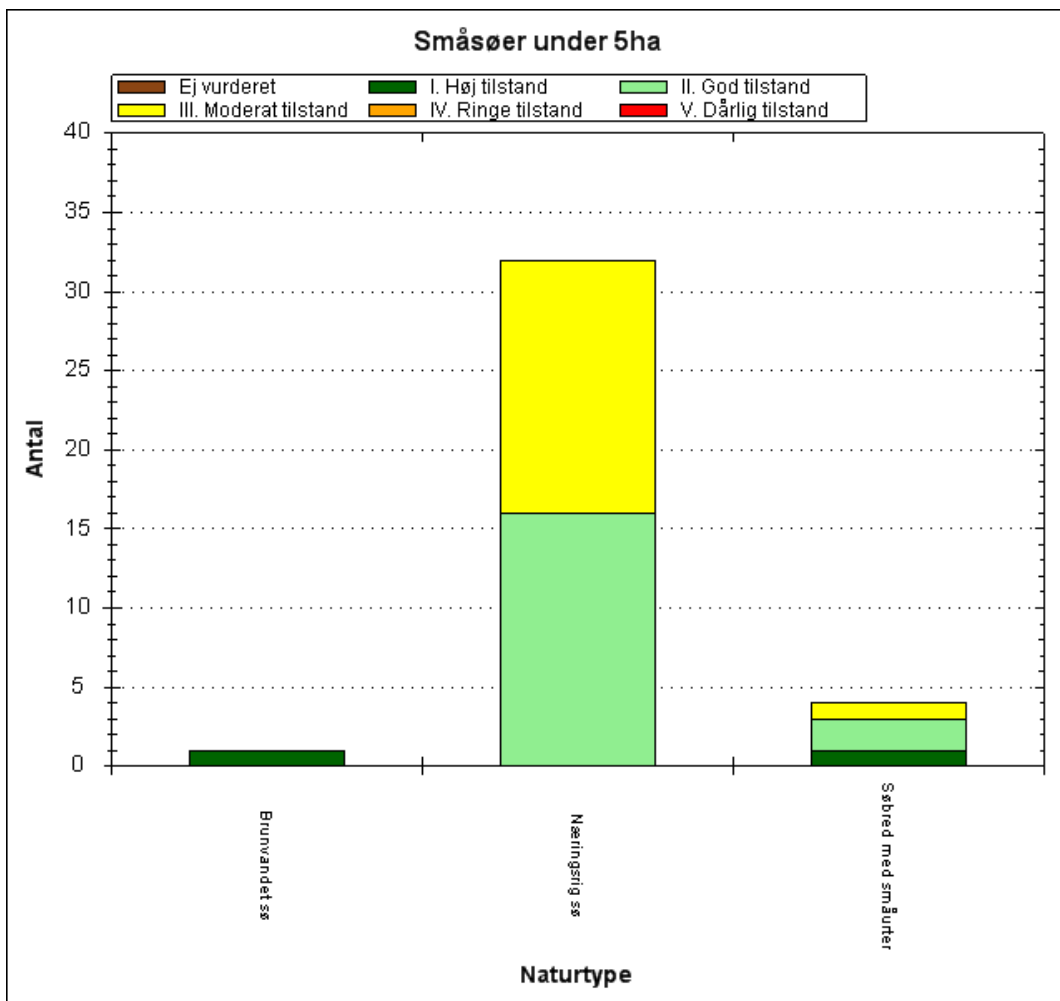


De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12.

Der er store forekomster med strandenge (1330) og der er kortlagt i alt 6600 ha. Størstedelen (5800 ha) af det kortlagte areal med strandenge er i en gunstig naturtilstand. For det resterende areal med en moderat skyldes den ugunstige tilstand først og fremmest en moderat til ringe artssammensætning, mens kun en mindre del (432 ha) har præget af tilgroning med høje urter, som følge af manglende afgræsning, samt udbredt kystsikring, udbredt tilstedeværelse af negative naturtypekarakteristiske strukturer (f.eks. dækning af kulturgræsser og forekomst af vedplanter) og fravær af positive naturtypekarakteristiske strukturer (f.eks. engmyretuer og store fritliggende sten).

For de øvrige naturtyper fordeler det sig således at cirka 2/3 er i en god eller høj naturtilstand, og 1/3 er i en moderat eller ringe naturtilstand. For større områder med kystklittyperne grå/grøn klit (2130), klithede (2140) og klitlavning (2190) er der en moderat naturtilstand, hvilket skyldes en dårlig artsammensætning såvel som tilstedeværelse af invasive arter og udbredt tilgroning som følge af manglende pleje.

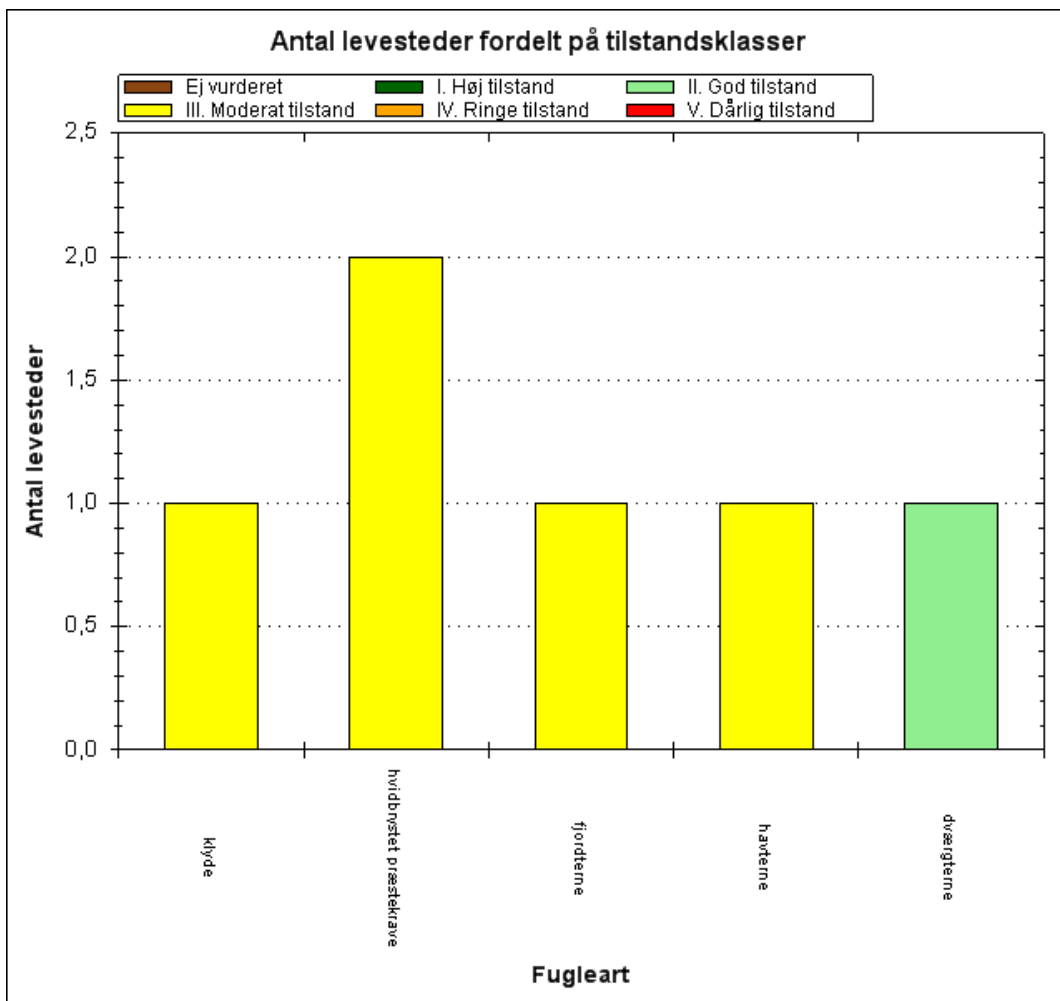
2.2.2 Sønaturtypers tilstand



Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

Forekomster af søbred med småurter (3130), brunvandede søer (3160) og kransnålalge-søer (3140) er generelt i en god eller høj naturtilstand. Halvdelen af de kortlagte næringsrige søer og vandhuller er i en god, mens den anden halvdel er i en moderat naturtilstand. Søerne med en moderat naturtilstand er kendetegnet ved en moderat-ringe artssammensætning samt moderate strukturer.

2.2.3 Ynglefugles levesteders tilstand



Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Det kortlagte levested for dværgterne er i en gunstig tilstand.

De kortlagte levesteder for hvidbrystet præstekrave er i ugunstig tilstand især pga. risiko for menneskelige forstyrrelser samt risiko for prædation fra ræv.

De kortlagte levesteder for klyde, hav- og fjordterne er i en ugunstig tilstand som følge af risikoen for prædation fra ræv.

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet som for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Truede naturtyper/arter
- Særligt danske ansvarsnaturtyper/arter.

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af den bedst faglige viden.

Målsætningerne rækker udover den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og afspejler desuden en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Målsætningen er, at hele Vadehavsområdet med dets mange beskyttelsesområder er kendetegnet ved en god naturtilstand. I området er der fokus på de marine naturtyper, Varde Ådals brakvandsprægede miljø, Tøndermarsken og andre inddigede marskområder og åer med udløb til vadehavet samt hele områdets funktion som levested og rasteplads for en lang række ynglende og trækkende fugle og andre arter.

Dette forudsætter bl.a., at den store, marine del af området med dets dyb, render, rev, sandbanker og vidtstrakte vadeflader samt de tilstødende vandløb præges af en god vandkvalitet, som én af forudsætningerne for ideelle livsbetingelser for det helt unikke plante- og dyreliv, som kendetegner det store tidevandsområde og dets karakteristiske landskaber. De betydelige, marint tilknyttede naturtyper som klitter og strandenge sikres en god naturtilstand.

De overordnede mål er:

- At områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning, bekæmpelse af invasive arter og gode sprednings- og etableringsmuligheder for flora og fauna.
- At Vadehavet fastholdes som et af landets vigtigste yngle- og rasteområder for havpattedyr, fugle og fisk knyttet til kystområder med bl.a. tidevandspåvirkede strandenge og lavvandede havområder.

- At de marine naturtyper er præget af en god vandkvalitet og en rig bundvegetation og -fauna, som bl.a. vil sikre fødegrundlaget for de mange dyre- og fuglearter, der har deres levesteder her.
- At de mange dynamiske naturtyper prioriteres højt og fastholdes som typiske for området.
- At de lysåbne naturtyper og skovnaturtyperne sikres en god naturtilstand, og forekomsterne gøres mere sammenhængende.
- At naturtypernes funktion som bl.a. levesteder for træk- og ynglefugle og øvrige arter på udpegningsgrundlaget sikres.
- Naturtyperne flodmunding, rigkær, våd hede og surt overdrev er truede på nationalt biogeografisk niveau eller forekommer kun i få Natura 2000-områder. Disse naturtyper prioriteres derfor højt i området, deres areal øges og der skabes sammenhæng mellem fragmenterede forekomster.
- Vadehavsområdets forekomster af strandenge, grå/grøn klit, klithede, klitlavning, tidvis våd eng, og skovklit udgør mere end 5 % af det samlede kortlagte areal i den atlantiske region, og prioriteres derfor højt. Det samme gælder for naturtyperne vadeblade og enårig strandengsvegetation, der ikke er systematisk kortlagt men alligevel vurderes at udgøre en meget væsentlig andel af det samlede danske areal for hver af naturtyperne.
- At levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget er tilstrækkeligt store og uforstyrrede og rummer gode fourageringsmuligheder og uforstyrrede yngleområder.
- En høj prioritering og styrket beskyttelse af gråsæl, marsvin, snæbel, majsild og stavsild og deres levesteder. Arterne er truede på nationalt biogeografisk niveau eller fåtallige (forekommer kun i 1 – 3 beskyttelsesområder i Danmark). Snæblen er tilmed en såkaldt prioriteret art i EU-sammenhæng.
- At sikre vandløbene som egnede levesteder for snæbel. For snæbel forudsætter dette fri passage og en selvreproducerende gydebestand i vandløbet. Da snæblen er akut truet af udryddelse prioriteres forbedrede forhold for snæblen over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.
- En høj prioritering af ynglefuglearter, der er truede på nationalt biogeografisk niveau: Almindelig ryle, sandterne, splitterne og dværgterne.
- En høj prioritering af ederfuglen, som en trækfugleart, der er truet på nationalt biogeografisk niveau. Hertil hører også beskyttelse af artens levesteder og de tilknyttede naturtyper.
- En høj prioritering og styrket beskyttelse af ynglefuglearter, som er fåtallige og kun forekommer i 1 – 3 beskyttelsesområder i Danmark: Hvidbrystet præstekrave og sandterne.
- En høj prioritering og styrket beskyttelse af trækfuglearter, som er fåtallige og kun forekommer i internationalt betydelige antal i 1 – 3 beskyttelsesområder i Danmark: Gravand, hvidbrystet præstekrave, strandskade, strandhøjle, sandløber, islandske ryle, stor regnspove, rødben og hvidklire og dværgmåge.
- En høj prioritering af trækfuglearterne lysbuget knortegås, mørkbuget knortegås, gravand, pibeand, krikand og spidsand.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Naturtyper og arter skal på sigt opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede ynglefugle og øvrige arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for hvidbrystet præstekrave og fjordterne indenfor Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- De kortlagte levesteder for havterne, dværgterne og klyde inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 210 par havterne, 20 par dværgterne og 100 par klyder er det tillige en indikation på levestedets og omgivelsernes egnethed som yngleområde. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for blåhals og mosehornugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området. Afgørelser i forbindelse med konsekvens vurdering baseres på en konkret vurdering.
- Natura 2000-området skal bidrage til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levesteder for bramgås, grågås, kortnæbbet gås, krikand, pibeand, skeand og spidsand som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne, så området kan huse en tilbagevendende rastebestand på 56000 bramgæs, 5100 grågæs, 2900 kortnæbbet gæs, 4500 krikænder, 73000 pibeænder, 1100 skeænder og 9000 spidsænder.
- Natura 2000-området, skal bidrage til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for lysbuget knortegås, edderfugl, havørn, vandrefalk, hjejle, islandsk ryle, almindelig ryle, stor regnspove, hvidklire, mørkbuget knortegås, gravand, sortand, blå kærhøg, strandskade, strandhjejle, sandløber, lille kobbersneppe, rødben og dværgmåge som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for art(en)-ental/flertal. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art på udpegningsgrundlaget, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Indsatsen for at redde snæblen handler bl.a. om at etablere fri passage i vandløbet ved at nedlægge stemmeværker. Desuden forsøger man at øge snæbellarvernes overlevelse ved at etablere mere eller mindre permanent oversvømmede arealer langs åstrækninger i ådalene. Der kan på konkrete lokaliteter opstå modstridende interesser mellem ønsket om at gennemføre disse tiltag af hensyn til snæbel og ønsket om at etablere de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for naturtyperne tidvis våd eng, kildevæld og rigkær. Oversvømmelse af ånære arealer skal, hvis de naturgivne forhold gør det muligt, foretages på arealer, hvor det ikke får negativ indflydelse på naturtyperne eller arealer, der med indførelse af naturpleje indenfor overskuelig tid vil kunne udvikle sig til disse naturtyper. Samme problematik gælder fjernelse af spærringer i vandløb, som kan medføre en lavere vandstand på de berørte strækninger af vandløbene samt i de tilstødende landområder. Også dette søges undgået ved anvendelse af tekniske løsninger som etablering af stryg og slyngninger.

Da snæblen er en prioriteret art, prioriteres forbedrede forhold for snæblen over reetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.

Flere naturtyper i Vadehavsområdet er traditionelt set blevet udnyttet landbrugsmæssigt på forskellig vis, og naturindholdet på f.eks. en strandeng og i en eng afhænger i høj grad af omfanget af den landbrugsmæssige drift og/eller plejeindsats. Heri kan der ligge et element af modsatrettede naturinteresser, idet udpegningsgrundlagene for beskyttelsesområderne ved Vadehavet både omfatter fuglearter, som yngler og fouragerer i relativ høj strandengs- og engvegetation (f.eks. engsnarre, plettet rørvagtel, rørhøg og hedehøg) og arter, som er tilknyttet lavere vegetation (f.eks. mange af de ynglende vadefugle og hvid stork samt fødesøgende flokke af svømmeænder og gæs).

Overvågningen af f.eks. almindelig ryle og brushane viser, at deres yngleområder generelt set er for tørre. Hvis arealerne gøres vådere hele sommer-halvåret, er der til gengæld risiko for, at de fugtige strandenge og enge "under-afgræsses" i en sådan grad, at vegetationen efter nogle år bliver for høj og tæt for de nævnte arter Natura 2000-områdets størrelse og karakter taget i betragtning bør de modsatrettede naturinteresser kunne håndteres gennem en målrettet forvaltningsindsats.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever de EU-retlige forpligtelser, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer.

Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Generelle retningslinjer

- 1.1 Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- 1.2 Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
- 1.3 Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
- 1.4 Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
- 1.5 Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.

- 1.6 For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
- 1.7 Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Område specifikke retningslinjer

- 2.1 Der sikres sammenhæng mellem forekomster af rigkær (7230), tidvis våd eng (6410), græs- og visseindlandsklit (2330 og 2310) med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- 2.2 Tilstanden af levestederne for hvidbrystet præstekrave forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- 2.3 Tilstanden af levestederne for klyde, hav- og fjordterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- 2.4 Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- 2.5 Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne strandeng (1330), grå/grøn klit (2130), klithede (2140), klitlavning (2190), surt overdrev (6230) og tidvis våd eng (6410) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- 2.6 NaturErhvervsstyrelsen udarbejder en strategi for beskyttelse af marsvin i danske farvande.
- 2.7 NaturErhvervsstyrelsen vurderer behovet for og igangsætter eventuel nødvendig regulering af fiskeri på og omkring rev.
- 2.8 Naturstyrelsen vurderer og justerer på baggrund af udarbejdet strategi efter behov vildtreservatet
- 2.9 Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på snæbel, hvidbrystet præstekrave og sandterne, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk